ಪ್ರೊ॥ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ *

ಬಳ್ಳಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು: ಈಚಿನ ಶೋಧಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ

ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯು ಬಳ್ಳಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮ. ಕಂಪ್ಲಿ-ಕುರುಗೋಡು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಕಂಪ್ಲಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಇದು ನೆಲೆಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ ಇರುವ ದೂರ ಸುಮಾರು ೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ಈ ಗ್ರಾಮವು ನೆಲಸಿರುವುದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದ ನಾರೀಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ. ಹಳ್ಳ ಮತ್ತು ಊರುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಈಗಿನ ಅಂತರ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಮೀಟರ್. ಗುರುದೇವರ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರದೇವರು ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪನ ದೇವನೆಲೆಯಾಗಿಯೂ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ ಪುಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿವಶರಣ ಎಮ್ಮಿಗನೂರಿನ ಜೆಡೆ ತಾತಾ ಅಥವಾ ಜೆಡೆಸಿದ್ಧಶಿವಯೋಗಿಗಳು (೧೮೦೯-೧೮೯೯) ಆಗಾಗ್ಗೆ ಈ ದೇವನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗುತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಚಲವಾದಿ ಹುನುಮಪ್ಪನೆಂಬ ಶರಣ ಸಹಾ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯವನೇ ಆಗಿರುವನೆಂಬುದು, ಈ ಎಡೆಯು ಪಡೆದಿದ್ದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

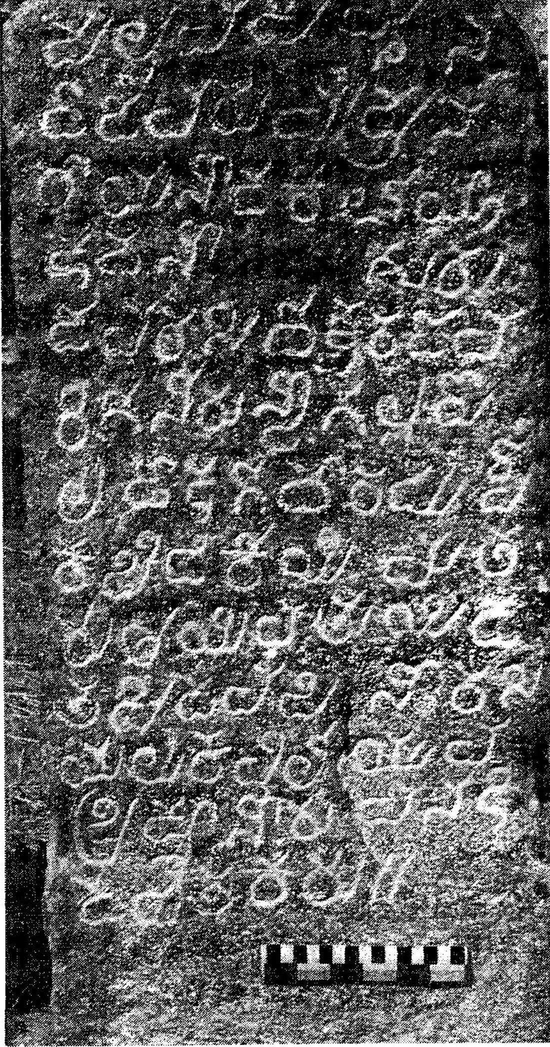
ಇಲ್ಲಿಯ ನಾರೀಹಳ್ಳವು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹರಿಯುವುದು ಹೊಸನೆಲ್ಲುಡಿ ಮತ್ತು ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಗಳ ನಡುವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಹಳ್ಳವು ಇಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ಸುಮಾರು ೬೦ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ಲೇಗ್ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯನ್ನು ತೊರೆದ ಜನರು, ಸುಮಾರು ೨ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾರೀಹಳ್ಳದ ಇನ್ನೊಂದು ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸನೆಲ್ಲುಡಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಭೂಮಿ-ಕಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೂ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯಲ್ಲೆ ಇವೆ. ಸುಮಾರು ೧೪೦ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು ೧೧೦೦) ಚಲವಾದಿ ಮತ್ತು ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಪಿಂಜಾರರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಂಡುಬರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಶೇಷಗಳು ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವರ ಕಾಲದವು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಊರನ್ನು ರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಾಕಾರವೊಂದು ಸುತ್ತುವರೆದಿತ್ತೆನ್ನಲು ಅಗಸೆಬಾಗಿಲು, ಬುಡ್ಡೆಕಲ್ಲು, ಅಗಸೆಬಾಗಿಲು ಬಳಿಯ ಆಂಜನೇಯ ಗುಡಿ, ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವ ಕಂದಕಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮಾಳೇದಿಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಜಂಬೇಗಿಡದ ಬೊಡ್ಡೆಗೆ 'ವೀರಣ್ಣ'ನ ವಿಗ್ರಹ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗ ವಿಗ್ರಹ ಮಾತ್ರವಿದೆ, ಗಿಡವಿಲ್ಲ. ವಿಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿದೆ. ಊರೊಳಗಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ಕರಿಯಕಲ್ಲು ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಇದು ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವುದು ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವ ಕಲಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ.

ಈ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಊರ ಹೊರಗಿರುವ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವನೆಲೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪುಶಿಲೆಯ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳು, ನಂದಿ ಹಾಗೂ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಕಣಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ ವೀರಗಲ್ಲುಶಿಲ್ಪಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲೊಂದು ಭವ್ಯ ದೇಗುಲವಿದ್ದು, ಅದು ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದಿರ

* ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಕಮಲಾಪುರ ೫೮೩೨೭೧

ನೊಳಂಬ ಪಲ್ಲವ ಪೆರ್ಮ್ಮಾನಡಿ ಉದಯಾದಿತ್ಯದೇವನ
ಶಾಸನ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನ : ಹಳೇ ನೆಲ್ಲುಡಿ

ಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶಿಲ್ಪಾವಶೇಷಗಳು ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅವಶೇಷಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸುಮಾರು ೬೦ ಅಡಿ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಗೋನ(ಣ) ದಮರ ಅಥವಾ ಗೋಂದುಮರವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇದು ಪವಿತ್ರವೂ ವೈದ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೂ ಆದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮರದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಚಿಕ್ಕ ಹೂ ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವನೆಲೆಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿರುವ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವರ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿಪ್ರನಾರಾಯಣದ ಧರೆಯನ್ನಾಳಿದ ಪಲ್ಲವ ಪೆರ್ಮ್ಮಾನಡಿದೇವರು ಗುರುದೇವರ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ನೆರುಣ್ಣಗಲ್ಲ ಪೊಲದೊಳಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಯಿ ಮತ್ತರು ಆಯಿವತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಪಾಶಯ ಸಹಿತವಾದ ಈ ಶಾಸನದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂದತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಪಲ್ಲವ ಪೆರ್ಮ್ಮಾನಡಿದೇವರು ಎಂಬಾತ, ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ಇರಿವನೊಳಂಬ ಘಟೆಯಂಕಕಾರ (ಸು.೧೦೧೦-೧೦೨೪) ನ ತರುವಾಯ ಸು.೧೦೨೪-೧೦೫೪ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ನೊಳಂಬ ಪಲ್ಲವ ಪೆರ್ಮಾನಡಿ ಉದಯಾದಿತ್ಯದೇವನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಅರಸನು ಹಾಕಿಸಿದ ಬಾಗಳಿಯ ಶಾಸನವು ಹೇಳುವಂತೆ, ಈತನು ಅಲ್ಲಿಯ ಗುರುಕುಲವೊಂದರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಹೇರಳ ಭೂದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನು (ಸೌ.ಇ.ಇ., IX-I ಸಂಖ್ಯೆ-೮೦). ಇದೇ ಶಾಸನವು ಈ ಅರಸನು ತನ್ನ

ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವರ ಕಾಲದ
ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ ಶಿಲ್ಪ : ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ

ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಹೆಂಜೇರುವಿನಿಂದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಕಂಪಿಲಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನೆಂಬ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಲ್ಲುಕಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಇರುವ ಇದೇ ಅರಸನ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೮ರ ಶಾಸನವು ಈ ಅರಸನು ವಿಪ್ರನಾರಾಯಣದ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ (ಸೌ.ಇ.ಇ., IX-I., ಸಂಖ್ಯೆ-೪೨). ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯು ಕಂಪಿಲಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಅರಸನು ಗುರುದೇವರ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಭೂದತ್ತಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕಾಲವು ಯುದ್ಧಗಳಿಲ್ಲದ ಶಾಂತಿಕಾಲ ಆಗಿದ್ದುದ ರಿಂದಲೂ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ, ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳ ವಿತರಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು.

ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯ ಶಾಸನಪಾಠದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ 'ನೆರುಣ್ಣಗಲ್ಲು' ಎಂಬುದಲ್ಲಿಯ ಆದಿಪ್ರತ್ಯಯ 'ನೆರುಣ್ಣ' ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ಸ್ಥಳನಾಮ 'ನೆಲ್ಲುಡಿ'ಯ ಮೂಲರೂಪವೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಇದರಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದು. ನೆರುಣ್ಣವು ನೆಲುಂಡವಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಇಂದಿನ ನೆಲ್ಲುಡಿಯಾಗಿರುವುದು ಸಂಭವನೀಯ. 'ನೆರುಣ್ಣ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ನೇರಂದ' ಎಂಬ ಸಮೀಪ ಶಬ್ದವಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ರೂಪ, ನೆಟ್ಟಗಿನ ಆಕೃತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಶಬ್ದವು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳನಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಭೌತಿಕಸಾಕ್ಷ್ಯವೊಂದರತ್ತ ನೇರವಾಗಿ ಬೊಟ್ಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಶಾಸನೋಕ್ತ 'ನೆರುಣ್ಣಗಲ್ಲು' ಎಂಬುದು ಕಲ್ಲು, ನೆಟ್ಟಗಿನ ಕಲ್ಲು ಎಂದಾದರೆ, ಶಾಸನಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವನೆಲೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಈಗಿನ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು (ಮೆನ್‌ಹಿರ್) ಈ ಆಂಶವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆನ್ನಬಹುದು. ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು ಎಂತಲೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಸ್ಮಾರಕಶಿಲೆ, ಈಚಿನ ಮೂಲ ನಾಮದ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕ್ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಈ ಪರಿಸರವು ಜನವಸತಿಯ ತಾಣವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ಬಗೆಗೆ ಹೊಸಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಿಲುವು ಗಲ್ಲುಗಲು (ಮೆನ್‌ಹಿರ್ಸ್) ಪ್ರಾಕ್ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಮಾಧಿ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ನೆನಪಿನ ಶಿಲೆಗಳು.

ಈಗ ಶೋಧಗೊಂಡಿರುವ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು ಕರಿಯ ಕಲ್ಲಿನದು. ಇದರ ಮೇಲ್ಮುಖವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಈ ಕಲ್ಲು ಆರಾಧನೆಗೆ

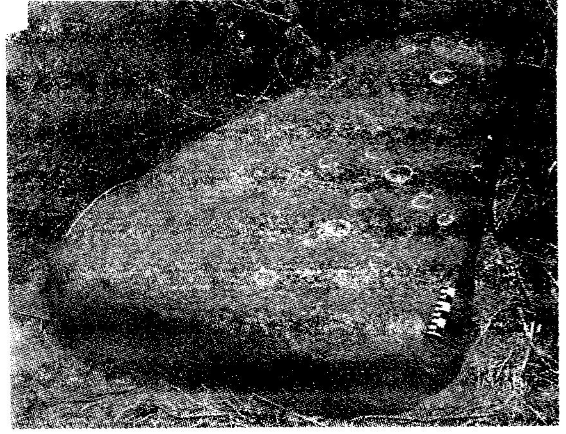

ಶಕ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹ : ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ೧.೪೨ ಮೀಟರ್; ಸರಾಸರಿ ಅಗಲ ೧ ಮೀಟರ್. ಇದರ ದಪ್ಪ ತಳದಲ್ಲಿ ೪೨ ಸೆಂ.ಮೀ. ತುದಿಯಲ್ಲಿ ೧೫ ಸೆಂ.ಮೀ. ಇದರ ಮೊಂಡಾದ ಶಿರೋಭಾಗವು ೩೬ ಸೆಂ.ಮೀ. ಅಗಲವಿದೆ. ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ೨೧ ಸೆಂ. ಮೀ. ವ್ಯಾಸದ ಮಾನವನಿರ್ಮಿತ ಕುಳಿ (Cup-Mark) ಇದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದರೊಳ ಗೊಂದರಂತೆ ತೋಡಿ ಮೂಡಿಸಲಾದ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಕುಳಿಗಳಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲುವುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬುಡದಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಸವುಳ್ಳ

ಸುಮಾರು ೨೦ ಕುಳಿಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ. [ಈ ಲೇಖಕನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈತನಕ ಶೋಧಿಸಿರುವ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ಹೊಸ ನಿಲುವುಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನಿಲುವುಗಲ್ಲುಗಳು ಕುಳಿಸಾಲುಗಳನ್ನು (Cup-marks) ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವನು]. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಮಲಗಿ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದ್ದ ಈ ಸ್ಮಾರಕಶಿಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಎತ್ತಿನಿಲ್ಲಿಸಿ ಈಗ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದವರು ಇಂದಿಗೂ ಈ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು, ಇದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಮಾರಕಶಿಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಬಂದುದನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆನ್ನಬಹುದು.

ನೊಳಂಬ-ಪಲ್ಲವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ ಪರಿಸರವು ಪ್ರಾಕ್ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾನವನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಾಗೃತವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುವ ಸಂಗತಿ. ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನವಶಿಲಾಯುಗ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಕುರುಹುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಬೂದಿದಿಬ್ಬವನ್ನೂ (Ash mound) ನಾರೀಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಶೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ನಾರೀಹಳ್ಳದ ಪೂರ್ವದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿನಗರ ಸುಬ್ಬಾರಾವ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಬೂದಿದಿಬ್ಬವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹೊಲವನ್ನು 'ಬೂದಿದಿಬ್ಬದ ಹೊಲ' ಎನ್ನುವರು. ಈ ಎಡೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಗೆತಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸವೆದಿದ್ದರೂ ಸುಮಾರು ೧ ಮೀಟರ್ ದಪ್ಪ ಮತ್ತು ೯×೬ ಮೀಟರ್ ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಬೂದಿದಿಬ್ಬವು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಬೂದಿಯು ಉಂಡೆರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಬೂದಿದಿಬ್ಬಗಳು ನಾರೀಹಳ್ಳ ದಂಡೆಗುಂಟ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮುದ್ದಾಪುರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಕೊಂಡಪ್ಪ ಅವರ ಗದ್ದೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೂದಿದಿಬ್ಬವಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ, ಸುಬ್ಬಾರಾವ್ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಾರೀಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ 'ಗರಸಿನ ಸೆಟ್' ಸಹಾ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಧೂಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೂಗಿದ್ದ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು : ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ

ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಗೊಂಡ ನಿಲುವುಗಲ್ಲು ಮತ್ತು ಈ ಬೂದಿದಿಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೇ ಸಮರ್ಥನೀಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯು ಪ್ರಾಕ್ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಭೌತಿಕ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಜೀವಂತಿಕೆಯುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವ ಸಂಗತಿ. ಹಾಗೆಯೇ, ಭೂತವು ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯ ಪ್ರಾಕ್ಚಾರಿತ್ರಿಕ-ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು, ಅವಶೇಷಗಳು ಮುಖ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಗತಕಾಲದ ಸಂಗತಿಗಳು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಭಾರತದ ಸಹಸ್ರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ನಿವೇದನೆ:- ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿ ಗ್ರಾಮ ಪರಿಸರದ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದವರು ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಾದ ಬಿ.ಎಂ.ಮರುಳಸಿದ್ದಯ್ಯ, ರಾಮಸಾಗರದ ಎಸ್.ಎಂ.ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಶಾಂತಿನಗರದ ಕೆ.ಸುಬ್ಬಾರಾವ್, ಹಳೇನೆಲ್ಲುಡಿಯ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಅರಳೇಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಸೂಗೂರು ಕಾಳಪ್ಪ, ಗೌಡರ ಶಾಂತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ || ಸಿ.ಮಹದೇವ ಅವರು ಜತೆಗಿದ್ದು ನೆರವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

O